

JOHN GODDARD, ENGELS KOOPMAN
TE ROTTERDAM, 1690-1767

DOOR MR H. C. HAZEWINKEL

DEZE levensloop van een Engels koopman is grotendeels opgebouwd uit gegevens, ontleend aan notariële akten en draagt daarvan dan ook het kenmerk: de feiten staan onderling meest in los verband, vaak is de naam van onze „held” de enige trait d’union. Boeiende bijzonderheden moet men van notariële akten bovendien niet verwachten. De lezer zij dus gewaarschuwd: hij vindt hier slechts een droge opsomming van feiten, in chronologische volgorde gerangschikt, feiten, die gezamenlijk een indruk kunnen geven van het werkzaam leven van een Engelsman, die zich Engelsman bleef voelen, ook al bracht hij het grootste deel van dit leven in Rotterdam door.

En men kan niet eens zeggen, dat die notariële akten een volledig beeld geven van de ontplooiing van iemand’s handelsrelaties, de voorspoedige uitbreiding van zijn zaken. Ze werden alleen maar opgemaakt, wanneer er iets misgelopen was; ging alles naar wens, dan was het niet nodig er een notaris bij te halen. Onze kennis van de Rotterdamse commercie ten tijde der Republiek ontleenen we, behalve aan bevrachtingscontracten, dan ook voornamelijk aan verklaringen naar aanleiding van scheepsongevallen, gevolgen van zeeroverij en andere onvoorziene en onfortuinlijke gebeurtenissen of van het in gebreke blijven van schippers of binnenlandse en overzeese relaties. En wat de bevrachtingscontracten, de „chertepartijen”, zoals ze toen gewoonlijk genoemd werden, betreft, deze bron voor de kennis der handelsbetrekkingen is zeer beperkt, enerzijds omdat er alleen maar iets in voorkomt over de lading als het massa-goederen betreft (de stukgoederen werden gespecificeerd in de cognoscementen, die niet bewaard zijn gebleven), anderzijds, omdat niet alle chertepartijen ten overstaan van een notaris werden opgemaakt en er, in geval bevrachter en reder een en dezelfde persoon waren, helemaal geen bevrachtingscontract nodig was.

De lezer zou zich ten slotte kunnen afvragen, of er een speciale reden voor bestond, om de figuur van Goddard hier te behandelen. Die reden is uitsluitend te zoeken in opportuniteitsoverwegingen. Goddard behoorde tot de vooraanstaande zeehandelaren, zodat zijn naam herhaaldelijk in de protocollen voorkomt en hij heeft bovendien meer dan een halve eeuw in Rotterdam zijn zaken gedreven, zodat de oogst aan gegevens groot is, wat slechts van weinig kooplieden kan gezegd worden.

In het poorterboek van Rotterdam staat de volgende aantekening:

„Den 14e Juny 1715 John Goddard, geboortig van Korke in Ierland is poorter geëed, present alle de Heeren Burgemeesteren.” Nu komen er zelfs in een officieel register – en dat is het Poorterboek der stad Rotterdam toch – wel eens vergissingen voor. Zo ook hier: van elders weten we dat Goddard in Bristol geboren was en vermoedelijk heeft de raadhuisclerk Goddard's mededeling, dat Cork zijn laatste woonplaats was, verkeerd begrepen en gemeend, dat hij daar het levenslicht had aanschouwd. Goddard was 25 jaar, toen hij zich in Rotterdam burgerrechten verwierf; of hij er zich toen ook gevestigd heeft, is een andere vraag, die bij gebrek aan nadere gegevens niet te beantwoorden is. Want het is heel goed mogelijk, dat hij sinds enige tijd te Rotterdam woonde, om het koopmansvak op een Rotterdams kantoor te leren als zovele Engelsen, zoals talloze Hollandse jonge mannen op kantoren in het buitenland in de leer gingen.

In ieder geval moet hij in 1715 het voornemen gehad hebben, zich metterwoon hier te vestigen. Het afleggen van de burgerreed impliceerde echter volstrekt niet, dat hij nu ook zijn Engelse nationaliteit verloor: de Engelse kolonie in Rotterdam was groot; ze beschikte over drie kerken, had een sterk saamhorigheidsbesef en stond in geregelde communicatie met het moederland, maar juist daardoor bleef zij zich in meerderheid Engels voelen. Slechts enkelen gingen op in de Hollandse gemeenschap, te midden waarvan zij verkeerden en een groot deel van hun leven doorbrachten.

Goddard maakte geen uitzondering op die regel; hoewel

hij meer dan een halve eeuw zijn bedrijf – zijn koopmanschap en rederij – hier uitoefende, bleef hij zich Engelsman voelen, terwijl zijn kinderen Engelse huwelijken sloten.

Waar Goddard het eerste jaar zijn intrek genomen heeft, is onbekend, maar de 7e Februari 1716 sloot hij met de makelaar Michiel Baelde een contract, waarbij deze hem zijn huis, pakhuis en erf op de punt van de Scheepmakershaven verhuurde voor de tijd van twee jaar tegen een huurprijs van f 450.— per jaar en met recht van optie voor nog twee jaar na het verstrijken van die termijn¹⁾.

We mogen hieruit opmaken, dat de jonge Goddard niet onbemiddeld was en aanstonds over het nodige bedrijfskapitaal heeft beschikt om zich als koopman te vestigen. Tegen het eind van dit jaar blijkt hij samen met twee andere kooplieden uit deze stad, de heren Craghead en Trimble, geïnteresseerd te zijn in de lading van een uit Limmerick gekomen schip, de „Hester” uit Bristol, schipper Edward Marcus, dat bij Petten is gestrand²⁾. Enkele maanden later heeft hij opnieuw pech, doordat het schip de „Welcome”, schipper Samuel Rodier, met een aan hem geconsigneerde lading huiden uit Ierland onderweg, op de kust van Goeree vergaat. Goddard zendt daar dan de factor Leendert Weuyster heen, die er in slaagt, een belangrijk gedeelte van de lading te bergen³⁾.

In 1717 ontvangt Goddard met het schip de „Heyla”, schipper Pieter van Dort, uit Limmerick een partij talk. De makelaar Gijsbert van Lieshout koopt deze van hem voor rekening van twee Rotterdamse kooplieden, maar bij het uitpakken blijkt de talk van inferieure kwaliteit te zijn, omdat ze is vermengd met „filthy grease”. De hulp van een notaris wordt nu ingeroepen, om het door de makelaar geschatte bedrag van de waardevermindering vast te leggen; gewapend met deze authentieke verklaring kan Goddard dan optreden tegen de aflader, de Limmerickse koopman Thomas Stacpole⁴⁾.

1) Protocol notaris J. Obreen, inv. no. 2005.

2) Prot. notaris G. v. Bortel, inv. no. 1514/161, 9 Juni 1717.

3) Prot. notaris G. v. Bortel, inv. no. 1513, 8 December 1716.

4) Prot. notaris G. v. Bortel, inv. no. 1514/177, 18 Juni 1717.

Een half jaar later vergaat bij de kust van Schouwen het schip „Society”, schipper Paul Mackerty, komende van Waterford in Ierland; Goddard is met de kooplieden Archibald en Henry Hope en C. Chr. Stok deelgerechtigd in de lading¹⁾.

Voor het onderbreken van deze sombere lijst zorgen twee akten uit het protocol van de notaris Van Rijk²⁾. De 2e Mei 1718 verleent Goddard – hij staat klaarblijkelijk op het punt een buitenlandse reis te maken – een algemene machtiging tot het waarnemen van zijn zaken aan zijn vriend John Donraad en op dezelfde dag maakt hij zijn testament, zijn eerste in Rotterdam. Tot zijn universele erfgenamen benoemt hij daarin zijn broeders Holland, Mark en William en zijn zusters Anna, echtgenote van Nathanaël Wraxall, Elisabeth, echtgenote van Robert Glen, en Sarah. Executeur-testamenteir zal wezen zijn Rotterdamse vriend John Donraad, die hij tevens in een legaat rijkelijk bedenkt. Hij en zijn jonge vrouw Helena van Heel – zij zijn in 1717 getrouwd – krijgen „de silvere schenkborden ende de silvere lepelen met alle het tin bij hem comparant metterdood te ontruymen mitsgaders zijn beste bed met zijn toebehooren ende sijn ses beste stoelen”.

Van wanneer de vriendschappelijke relatie met de Donraads dagtekent, is niet na te gaan. Misschien heeft Goddard de jonge Hollander in Ierland leren kennen, want de Engelse voornaam kan ons niet misleiden: John was een zoon van de tuinder Isaak Pietersz. Donraedt uit Kralingen en Cornelia Schippers, en op 22 April 1691 hier ter stede als Johannes Donraet gedoopt. En het is niet onwaarschijnlijk, dat hij enige jaren in Engeland of Ierland praktische koopmanservaring heeft opgedaan, voor hij zich in zijn geboortestad als koopman vestigde, want evenals Goddard dreef hij later handel op Ierland.

Uit het jaar 1719 dagtekent het oudst bewaard gebleven bevrachtingscontract, waarbij Goddard als partij optreedt³⁾. De 6e Juni sluit hij een chertepartij af met Isaac Le Petit, als lasthebber van Tonis van de Vos, reder en boekhouder

1) Prot. notaris G. v. Bortel, inv. no. 1514, 9 Januari 1718.

2) Prot. notaris J. van Rijk, 2 Mei 1718, inv. no. 1597/65 en 66.

3) Prot. notaris F. Waarts, 6 Juni 1719, inv. no. 1828/128.

van het hoekerschip „Prins Hendrik”, schipper Pieter de Lange, dat in Zierikzee op een goede wind te wachten ligt om uit te varen; het zal vandaar naar Limmerick moeten zeilen, waar het een lading boter, talk en huiden moet innemen om daarmee naar Rotterdam terug te keren. De overeengekomen vracht bedraagt *f* 13.— en 10 st. per vat, het vat gerekend tegen 2200 pond bruto. Dit bevrachtingscontract is het eerste van een lange reeks, die zich tot Goddard's overlijden in 1767 voortzet.

Uit het jaar 1720 zijn er drie chertepartijen bewaard gebleven, waarbij Goddard als bevrachter optreedt; twee schepen moeten in Limmerick koolzaad innemen en daarmee naar Rotterdam terugkeren, het derde gaat met een uitgaande lading naar Bristol¹⁾.

Als we 1720 zeggen, dan denken we onmiddellijk aan de windhandel in aktiën en aan John Law. Holland is ook meegezogen in de draaikolk en in 40 steden verrezen handels- en assurantiëcompagnieën, waarvan de meeste een kortstondige glorie hebben beleefd. Alleen de Rotterdamse compagnie, de Maatschappij van Assurantie, Discontering en Belening der stad Rotterdam, was op grondslagen gefundeerd, hecht genoeg om de speculatieroes te overleven en ze bestaat — unicum in Nederland — nog tot op de huidige dag.

John Goddard zou geen kind van zijn tijd geweest zijn, als hij zich niet in jeugdige overmoed in het opwindende kansspel gestort had: een reeks akten getuigen daarvan²⁾. Samen met zijn vriend Donraad en twee andere Rotterdammers, Jacques van den Kerkhove en Jacob van der Swet, machtigt hij Hendrik de Veth om in de compagnie van Assurantie en Navigatie te Hoorn in te tekenen voor een bedrag van *f* 20.000.— per persoon en daarvoor hun personen en goederen te verbinden; Thomas Russell machtigt hij om namens hem aandelen in de compagnie van Assurantie, Discontes en Belening van Delft over te dragen, de kooppenningen te ontvangen, quitantiën te passeren

1) Prot. notaris G. van Bortel, 26 Febr., 4 Maart en 22 Mei 1720, inv. no. 1520/96, 106, 202.

2) Prot. notaris F. Waarts, 12 en 27 Augustus 1720, inv. no. 1829.

enz. en om aandelen, die aan hem verkocht zullen worden, over te nemen, daarvoor transport te ontvangen en betaling te doen. In September krijgt hij procuratie van zijn naamgenoot John Goddard Jr. te Londen om uit zijn naam „te koopen en verkopen actien in alle compagnieen van Assurantie, commercie en navigatie, in de Republiek opgericht of alsnog op te richten”¹⁾. Weer enige weken later machtigt hij Barent Toorn om uit zijn naam zijn hele aandelenbezit in de Compagnie te verkopen²⁾ en uit een akte van 2 Februari 1721 blijkt, dat hij met John Donraad en Jacobus van Rijckevorsel deel uitmaakt van het bestuur van de in Vlaardingen opgerichte societeit en maatschappij van Haringvaart, Straat Davidsvaart en Visscherij³⁾. Enige jaren later komt de directie in moeilijkheden met vier Rotterdamse kooplieden „over het dirigeeren der voors. compagnie”, waarover zelfs een proces gevoerd wordt voor het Hof van Holland; de directie is van oordeel, dat het schip „De Stad Vlaardingen”, dat juist uit de Straat Davids terug is gekomen, „om verdere onkosten van maantgelden als anders voor te komen, nootsakelijk hoe eerder hoe liever moest worden affgedankt en affbetaelt”. Notaris Waarts moet zich daarom zo spoedig mogelijk met die kooplieden in verbinding stellen en hun uit haar naam aanzeggen, dat zij voornemens is het schip dien dag af te danken en af te betalen, maar onder uitdrukkelijk beding, dat zij daarmee geen beslissing wil nemen in de hangende kwestie⁴⁾.

Er mag aangenomen worden dat Goddard zonder veel kleerscheuren uit al deze transacties te voorschijn is gekomen; zijn crediet bleef onaangetast en zijn koophandel ging op dezelfde voet als vóór 1720 door. In de herfst van dat jaar strandt bij Noordwijk een schip uit Ierland, waarvan de lading voor Goddard en enige Rotterdamse kooplieden bestemd is⁵⁾ en in 1723 verongelukt een Engels schip,

1) Prot. notaris F. Waarts, 23 September 1720, inv. no. 1830/106.

2) Prot. notaris F. Waarts, 31 October 1720, inv. no. 1830/157.

3) Prot. notaris J. v. Rijp, 2 Februari 1721, inv. no. 2443/55.

Vgl. Sprenger van Eijk, Geschiedenis en Merkwaardigheden der stad Vlaardingen, Rotterdam, 1832, bijlagen blz. 17.

4) Prot. notaris F. Waarts, 25 Juli 1725, inv. no. 1833/41.

5) Prot. notaris G. van Bortel, 21 October 1720, inv. no. 1522/44.

dat van Limerick naar Rotterdam onderweg is, op de Franse kust bij Mardicq; van de lading zijn 37 vaten boter voor Goddard bestemd¹⁾).

In chronologische volgorde komt nu een akte van 17 Maart 1724 aan de beurt²⁾. Goddard treedt hierin op als gemachtigde van Richard Hal te Dublin en sluit in die kwaliteit een contract met Hendrik Beene te Delfshaven, „als zig uytgevende wel te verstaen de konst van linnen te kunnen bleyken, wassen en klaar maken ende zulx vele jaren agter den anderen hier in Holland als baas te hebben geëxerceert”. De bedoeling is, dat Beene gedurende drie jaren op Hal's blekerij als meesterknecht zal komen werken; Hal zal dan voor zijn overtocht zorgen, hem in Dublin huisvesting, kost en drank verschaffen en hem daarnaast een jaarloon van f 200.— geven, waarvan de helft aan Beene's vrouw zal overgemaakt worden.

Belangrijk is een contract, dat Goddard in 1725 afsluit met Henry Sweet, kapitein op de „Great York” van Bristol³⁾; het gaat over het vervoer van „Paltzers” naar Amerika.

In 1681 had de kwaker Willem Penn een uitgestrekt terrein aan de Delaware aangekocht, om daarop een volksplanting te vestigen, waar ieder, die er vrij van gewetensdwang wilde komen leven en werken welkom was. Hij liet niet na in Engeland en op het continent een grootscheepse reclame voor zijn onderneming te maken; in Rotterdam was de koopman Benjamin Furly zijn agent. Toen in het begin van de 18e eeuw de voorrechten en vrijheden van het naar hem genoemde Pennsylvania in een soort grondwet vastgelegd werden, en daarin alle protestantse secten gelijk werden gesteld met de Kwakers, terwijl zelfs Katholieken, Socinianen en Joden werden toegelaten, zij het onder zekere beperkende voorwaarden, werd de toestroming groter, vooral in verband met de vervolgingen waaraan de protestanten in Zuid-Duitsland en Oostenrijk in de 18e eeuw bloot stonden. Rotterdam was voor deze ongelukkigen,

1) Prot. notaris G. van Bortel, 25 December 1723, inv. no. 1527/35 en 28 Januari en 22 Maart 1724, inv. no. 1528/23 en ...

2) Prot. notaris Sonnemans, inv. no. 2557/42.

3) Prot. notaris G. van Bortel, 20 Juni 1725, inv. no. 1529/53.

die er de ellende en gevaren van een reis over de oceaan voor over hadden om zich in het vrije land een nieuw bestaan te veroveren, de aangewezen plaats van vertrek. Wel verbood de acte van Navigatie de vaart op de Britse Koloniën met Hollandse schepen, maar onder de daar wonende Engelsen waren allicht kooplieden te vinden, die zich met het transport wilden belasten. Vooral na 1730 nam dit landverhuizersvervoer hand over hand toe, zodat de stadsregering moest ingrijpen om de schamele reizigers, die de Rijn waren komen afzakken, uit de stad te weren en hun een verblijfplaats in de buurt van het Kralingse Veer aan te wijzen. Uit 1722 is het eerste bericht van een transport landverhuizers tot ons gekomen. Het is een concept-contract tussen de koopman Nicolaas Oursel en kapitein John Mackay van „The Globe”, waarvan dr. C. te Lintum in een Gids-artikel de inhoud heeft meegedeeld¹⁾. Het stuk is ongetekend maar in het protocol van de notaris van Bortel bevindt zich nu een met 24 handtekeningen van „Paltzers” (met welke verzamelnaam de landverhuizers werden aangeduid) voorziene, uitvoerige akte. Goddard en Sweet verplichten zich daarin, het schip zo spoedig mogelijk uit te rusten en van het nodige te voorzien en op het tweede dek aan beide zijden vaste slaappleatsen te timmeren „onder met delen op ribben van twee à drie duim boven het dek, ten eynde dezelve mogen droogh blijven ende het water dat bij zwaar weer in het schip moge komen onder de planken doorlopen.”

Bovendien zullen zij aan beide zijden van het schip een „bekwaam secreet” laten maken. Zij zullen alle mannen met hun gezinnen en bagage aan boord nemen en hen op twintig Juli kosteloos vervoeren naar het Strijense Sas, waar het schip zeilree ligt naar Philadelphia. Te rekenen van de dag der inscheping zullen zij de reizigers voorzien van behoorlijke kost en drank totdat zij in Amerika aan land zullen gaan. Voor iedere dag van de week wordt een menu vastgesteld: 's Maandags erwten en pudding, Dinsdags spek en erwten, Woensdags stokvis en erwten, Don-

1) Dr. C. te Lintum, Emigratie over Rotterdam in de 18e eeuw; in De Gids, 1908, no. 11.

derdags gort en vlees, Vrijdags stokvis en gort, Zaterdag
erwten en pudding en Zondags vlees en spek, een pond
per persoon en bovendien elke dag water en bier. Zieken,
kraamvrouwen en kinderen, die de scheepskost niet kunnen
verdragen, zullen zoveel vers water krijgen als zij wensen
en het gebruik van het vuur in de kombuis om „eenig voed-
sel of verquikkinge voor hun zelfs gereed te maken”. De
Palters van hun kant beloven voor iedere volwassene
6 gouden pistolen of de waarde daarvan te betalen, zo
mogelijk geheel of ten dele terstond in Rotterdam en de
rest na aankomst in Philadelphia. Voor kinderen van 4–12
jaar is half geld verschuldigd en voor jongere kinderen
helemaal niets.

We zouden graag willen weten hoe de reis verlopen is,
maar Rotterdamse bronnen geven hierover geen uitsluitel;
laten we hopen dat het gezelschap veilig en wel in het land
van belofte aangekomen is.

Inmiddels draait de film van John Goddard's leven ver-
der. Uit hetzelfde jaar 1725 dateren nog vier chertepartijen;
in alle vier de gevallen gaat de reis naar Ierland (Cork en
Limmerick). Over de aard van de heenlading wordt niets
gezegd; vermoedelijk bestaat ze uit stukgoederen; als retour-
lading worden als gewoonlijk vlees, spek, boter, huiden,
talk of (en) veren meegebracht¹⁾.

Het volgend jaar maakt Goddard zijn tweede testament²⁾:
zijn vriend Donraad is in 1724 overleden. Het legaat komt
dus te vervallen. Zijn broers en zusters, die allen in Ierland
wonen, blijven zijn universele erfgenamen; alleen moet nu
aan zijn moeder, zo zij bij zijn overlijden nog in leven mocht
zijn, een som van f 250.— worden uitgekeerd. Zijn zuster
Sarah is inmiddels gehuwd met Silvanus Shore te Dublin.
Executeurs-testamentair zijn thans Charles Boucher en Ben-
johan Furly, beide Rotterdamse kooplieden, de laatste een
zoon van meergenoemde Benjamin, de kwaker. In 1726
treedt Goddard in nauwe commerciële relatie met de koop-
man Herman van Yzendoorn, een samenwerking, die zich

1) Prot. notaris Bremer, 1, 23 en 30 Aug., inv. no. 2319/152, 168 en 169.

Prot. notaris van Bortel, 8 Oct., inv. no. 1529/88.

2) Prot. notaris J. Obreen, 2 Juli 1726, inv. no. 2016.

over een lange reeks van jaren uitstrekt. Voor de eerste maal blijkt van deze relatie doordat het schip „de Springende Os”, schipper Thomas Boon, op de Zeeuwse kust is gestrand en zij beide geïnteresseerd zijn in de lading. Zij compareren dan voor een notaris om George Gregory, koopman te Veere, volmacht te verlenen, hun belangen bij de berging waar te nemen¹⁾.

Enkele maanden later sluit Goddard een bevrachtingscontract af met Robert Rea van de „Success” van Limerick²⁾. Het schip moet nu eens niet naar Ierland, maar naar Bilbao in Spanje en terug naar Rotterdam. Bij deze ene keer is het niet gebleven. In de loop van de volgende jaren heeft Goddard meermalen schepen naar Bilbao bevracht, waar hij waarschijnlijk een factor had zitten, die het schip deed laden met wol of zuidvruchten of andere Spaanse waren. Nog verder beginnen zich zijn handelsbetrekkingen uit te strekken: Reeds in 1723 laat hij bij de Mij. van Assurantie hier ter stede de lading verzekeren van het schip de „Barbara”, schipper Tjerk Teekes, op weg van Riga naar Amsterdam; in 1726 die van het schip „De Liefde int Groenewout”, schipper Jan Schoenmaker, van St. Petersburg naar Rotterdam.

In 1727 bevracht hij twee schepen naar Lissabon, Engelse schepen natuurlijk, want Engeland had sedert het Methuen verdrag vrijwel het monopolie van de handel op Portugal³⁾. En het jaar daarop komt er weer een schip uit St. Petersburg met een voor hem bestemde lading⁴⁾. Een nieuwe figuur doet zich tegen het eind van 1727 voor. Met Cornelis Vermeulen, schipper op de „Vrede” van Rotterdam, contracteert Goddard, dat de schipper met de eerste goede wind „ballastscheeps” moet zeilen naar Cork, waar Savage French het schip zal afladen met vlees en andere waren naar verkiezing en dan moet vertrekken naar Painboeuf of l’Hermitage, waar de reis geëindigd zal zijn⁵⁾. Een dergelijke

1) Prot. notaris van Bortel, 21 Aug. 1726, inv. no. 1529/192.

2) Prot. notaris Bremer, 9 Oct. 1726, inv. no. 2320/207.

3) Prot. notaris Bremer, 20 Aug. en 19 Dec. 1727, inv. no. 2321/205 en 324.

4) Archief Mij. v. Ass., Assurantieboek, inv. no. 217, September.

5) Prot. notaris J. Obreen, 31 Dec. 1727, inv. no. 2017.

overeenkomst sluit hij het jaar daarop af met Dirk Bruigom, schipper op de „Concordia” van Rotterdam¹⁾.

In deze tijd gaat Goddard zich ook op het rederijbedrijf toeleggen. Uit een akte van 1729 blijkt, dat hij met Charles Boucher en Benjohan Furly, de beide door hem benoemde executeurs-testamentair, mede-eigenaar is van het schip „The Monument”, schipper Robert Treels. We weten dat omdat het schip schipbreuk geleden heeft op de Franse kust, zodat er een notaris aan te pas moet komen²⁾.

„The Monument” is niet het enige schip, waarvan Goddard geheel of voor een deel eigenaar is: In Oct. 1725 sluit hij bij de Mij. van Assurantie een verzekering op het casco van het schip „Russel”, schipper William Pergilis voor een reis van Rotterdam naar Dublin, in Nov. 1727 op dat van de „Johanna”, schipper Alexander Gillon, in September 1728 en Januari 1729 op dat van de „Dragon”, schippers resp. William Bryan en Christopher Bacon voor reizen van Fallee naar Rotterdam en van Duinkerken naar Genua en Livorno; in Maart 1732 op $\frac{1}{4}$ van het casco van de Sarah, schipper John Harper en op $\frac{1}{2}$ van het casco van de „John”, schipper William Matthews, resp. van Barcelona naar Cette en van Rotterdam naar Cork, in Sept. 1733 op dat van de „Charity”, schipper Thomas Lingister voor een reis van Rotterdam naar Cork, en in Maart 1734 op dat van de „Content”, schipper John Happie, van Rotterdam naar Cork. Van enkele van deze schepen blijkt ook uit de notariële protocollen van Goddard's eigendom. Om even vooruit te lopen op ons verhaal, in 1739 legt Goddard ten overstaan van notaris Obreen een verklaring af over zijn schip de „Sarah”³⁾. In 1729 had hij kapitein John Harper naar Yarmouth gezonden om daar volgens zijn aanwijzingen een schip te laten bouwen voor rekening van hem, Benjohan Furly en John Cunningham. Onder Harper's opzicht is toen te Yarmouth de „Sarah” gebouwd, een pinkschip van 160 ton. Nadat het schip naar Rotterdam was overgebracht, is Harper er kapitein op geworden en hij heeft zich met

1) Prot. notaris J. Obreen, 17 Sept. 1728, inv. no. 2018.

2) Prot. notaris J. Obreen, 3 Maart 1729, inv. no. 2019.

3) Prot. notaris J. Obreen, 5 Oct. 1739, inv. no. 2029.

vrouw en kinderen in deze stad neergezet, waar hij thans nog als burger woont. In die tien jaren heeft Harper diverse reizen met de „Sarah” gemaakt naar de Middellandse Zee en elders. Hij, Goddard, is altijd boekhouder van het schip geweest en thans is hij er de enige eigenaar van, aangezien hij in 1732 $\frac{1}{4}$ van Cunningham gekocht heeft en in 1738 de helft van de erfgenamen van Furly heeft overgenomen.

In een notariële akte van 1740¹⁾ wordt Goddard eigenaar genoemd van het schip „Elisabeth”. De kapitein, Alexander Gillon, verklaart dan op zijn verzoek, dat hij in 1712 in Rotterdam getrouwd is met een Engels meisje, Jannet Matthew, en dat hij sedertdien steeds in deze stad gewoond heeft; dat hij in 1726 als schipper in dienst van Goddard is gekomen en ook nu nog voor hem vaart; dat hij gedurende die tijd als schipper op twee schepen heeft gevaren, van welke de eerste, de „Johanna”, waarvan Goddard over $\frac{1}{3}$ eigenaar was, in 1732 op de Zweedse kust is vergaan en het andere, de „Sarah”, door hem voor rekening van zijn werkgever in 1739 te Dublin verkocht is; dat hij in Augustus 1739 door Goddard naar Engeland is gezonden om daar een nieuw schip voor hen te kopen, maar dat hij hierin niet is geslaagd, zodat hij in Sunderland zijn tegenwoordige schip, de „Elisabeth”, heeft laten bouwen, een pinkschip van 140 last, dat thans in de haven van Rotterdam zeilree ligt naar Malaga, of, mocht het daar geen lading vinden, naar Cette in Languedoc²⁾.

In 1756 verklaart Goddard ten overstaan van notaris Cantier dat het brigantijnschip „Minorca” van 40 last, waarop hij als kapitein heeft aangesteld George White, burger van deze stad, geheel aan hem toebehoort en dat hij het in 1756 voor schepenen van Rotterdam gekocht heeft³⁾.

Verder worden nog genoemd de „Maria Petronella”, waarvan de Goddards, vader en zoon, in 1761 voor $\frac{10}{16}$ parten deelgerechtigd zijn⁴⁾ en de „Willem en Elisabeth”

1) Prot. notaris J. Obreen, 21 Nov. 1740, inv. no. 2030.

2) In 1756 is dit schip nog steeds in de vaart, vgl. prot. notaris Cantier, 13 Juli 1756, inv. no. 2433/220.

3) Prot. notaris Cantier, 2 Juli 1756, inv. no. 2433/203.

4) Prot. notaris van Pause, 14 Nov. 1761, inv. no. 2756/385.

waarvan zij boekhouders en medereders voor $\frac{1}{2}$ zijn¹⁾).

Vermoedelijk is deze lijst niet volledig, maar er blijkt in ieder geval uit, dat Goddard ook als reder een belangrijke plaats innam in het Rotterdamse handelsleven en dat die handel zich volstrekt niet uitsluitend bepaalde tot Ierland, al onderhield hij daar dan ook de levendigste betrekkingen mee.

Om nu terug te keren tot ons verhaal, in het voorjaar van 1729 maakte Goddard zich weer gereed voor een buitenlandse reis. Als zijn algemeen gemachtigde trad zijn boekhouder Pieter s'Jacob op²⁾).

Een akte uit April van het volgende jaar laat zien, dat de Rotterdamse Mij. van Assurantie niet het monopolie had van het afsluiten van zeeverzekeringen³⁾. Goddard heeft de lading van het schip „Bewley-galley”, schipper Robert Taylor, dat een reis zal maken van Cork naar Barbados, St. Lucia, de Lewards eilanden en St. Eustatius en vandaar terug naar Rotterdam of Amsterdam voor *f* 3500.— laten verzekeren door vijf Rotterdamse kooplieden: Nicolaas Slecht, Everard en Jan van Hussen, Pedro Rogiers en Lodewijk van Zeller. Er zou geen aanleiding geweest zijn om hier een notaris in te betrekken, als het schip niet door een Frans oorlogsschip was buitgemaakt onder voorwendsel dat Britse schepen geen handel mochten drijven op St. Lucia. Er was toen een proces gevoerd voor de admiraal te Martinique, die op 26 Juli 1727 uitspraak had gedaan, krachtens welke schip en lading waren geconfiskeerd. De schipper was daarop in hoger beroep gegaan bij de opperste raad van Martinique, die bij arrest van 10 Juli schip en lading vrijgelaten had, behalve de suiker en cacao, die in sequestratie moesten blijven; die goederen waren spoedig daarop verkocht, maar op het provenu bleef het beslag rusten.

De schipper had zich daarop tot de hoogste instantie, de geheime raad van de koning van Frankrijk, gewend. Bij deze stand van zaken heeft Goddard nu besloten het provenu te abandonneren en hiervan aan de assuradeurs kennis te

1) Prot. notaris van Pause, 29 Oct. 1763, inv. no. 2558/197.

2) Prot. notaris Obreen, 13 Mei 1729, inv. no. 2019.

3) Prot. notaris Obreen, 7 April 1730, inv. no. 2020.

geven. Deze hielden vol tot geen betaling gehouden te wezen, maar om een kostbaar proces te vermijden, hebben beide partijen besloten de bemiddeling van een neutraal advocaat in te roepen en deze heeft beslist dat de assuradeurs 47 % aan Goddard zullen uitkeren en het provenu geheel zullen laten voor diens risico.

Ook uit een andere akte van dit jaar blijkt van Goddard's relaties met de Caraïbische eilanden; hij heeft uit Jamaica een lading campèche-hout ontvangen met de „Morton-house”, schipper James Coultas, dat de heenreis gemaakt heeft met een transport landverhuizers naar Pennsylvania¹⁾.

In September 1730 treedt Goddard op als lasthebber van Edward Bridges te Cork en sluit hij als zodanig een contract met zijn vriend Benjohan Furly over de opleiding van Edward's zoon als bediende op het „comptoir” van Furly²⁾.

Te midden van zijn gestegen welvaart kan Goddard zijn liefde voor het kansspel nog niet verloochenen. In de Generaliteitsloterij heeft hij vier prijzen gewonnen tot een gezamenlijk bedrag van f 710.—, maar de loterijbriefjes zijn verloren geraakt, waarschijnlijk verbrand. Om de heer Martin Copius, directeur van 's lands loterijen, gerust te stellen, laat hij nu notarieel vastleggen, dat hij, zo de briefjes ooit weer voor de dag mochten komen en de directeur om uitkering van de prijzen wordt gemaand, zonder „eenige forme van proces” het ontvangen bedrag zal restitueren³⁾.

Ondertussen gaat de handel op Ierland geregeld door. Het heeft hier geen zin een volledige opsomming te geven van al de akten, die Goddard in de vele jaren van zijn werkzame leven heeft gepasseerd, maar zo nu en dan stuiten we op bijzonderheden, waarvan de chertepartijen geen melding maken. Zo blijkt daaruit in de regel, zoals we zagen, niets over Goddard's export, omdat die gewoonlijk uit stukgoederen bestond. Maar een enkele maal wordt een tipje van deze sluier opgelicht. In 1731 verscheept Goddard met de „Diligence”, schipper Richard Shorting, o.m. een compleet theeservies van Saksisch porselein, dat bestemd is voor de

1) Prot. notaris Bremer, 4 Juli en 15 Aug. 1730, inv. no. 2324/175 en 212.

2) Prot. notaris Obreen, 13 Sept. 1730, inv. no. 2020.

3) Prot. notaris Obreen, 23 Maart 1731, inv. no. 2021.

Dublinse advocaat Samuel Waren en dat hij gekocht heeft bij de Rotterdamse winkelier Johan Hooghens. Deze laatste verklaart nu ten overstaan van notaris Bremer, dat het geen Chinees porselein is maar echt Saksisch fabrikaat en Goddard, dat dit hetzelfde servies is, dat hij met „Diligence” heeft meegegeven¹⁾. Hetzelfde geval doet zich enige jaren later weer voor: het is alweer Hooghens, die Goddard een Saksisch servies heeft geleverd: het bestaat uit 6 kopjes en schoteltjes, een theebus en suikerpot, een theepot, een melkan en een spoelkom, en is bestemd voor Lord Viscount Lamsborough te Dublin²⁾.

Saksisch porcelein was toen nog een kostbare nieuwigheid, vooral in Engeland: in 1709 was de vervaardiging van wit porselein uit porseleinaarde van Aue in het Ertsgebergte uitgevonden en het jaar daarop was er in Meiszen een porceleinfabriek gesticht, die echter pas na 1720 tot bloei kwam. Uit deze akte blijkt hoe tuk men in Engeland op dit product van het continent was.

Uit andere bron weten we weer iets over een ander exportartikel: In September 1731 liet Goddard bij de Mij. van Assurantie een partij kant, die hij naar Dublin verscheept had in het schip „Batchelor”, schipper William Mc. Candlys, verzekeren voor een waarde van *f* 3000.— en in November 1734 nog eens een „kasje kanten”, eveneens voor Dublin bestemd, met het schip „Northbrook”, schipper George Pearce tegen een bedrag van *f* 1150.—. Met hetzelfde schip verscheept hij 12 okshoofden geraffineerde salpeter naar Dublin, die hij gekocht heeft van de heren Roeland en Hendrik van Hersele. Beide heren komen verklaren dat deze salpeter „is actually and really refined of rough salpeter in this province of Holland”³⁾. De Hersele’s waren n.l. eigenaars van een kruitmolen aan de Schie bij de Hoge Heul. Verder blijkt uit het assurantieboek van die Maatschappij, dat het schip de „Swallow”, schipper William Head, in September 1728 met een lading buskruit naar Dublin vertrok, waarop Goddard een verzekering sloot van *f* 1150.—.

1) Prot. notaris Bremer, 26 Juni 1731, inv. no. 2325/144.

2) Prot. notaris Bremer, 30 Aug. 1737, inv. no. 2331/176.

3) Prot. notaris Bremer, 16 Nov. 1734, inv. no. 2328/279.

In deze tijd gaan de betrekkingen met Frankrijk een groter plaats innemen in Goddard's zaken. In 1731 zendt hij het hoekerschip „De Gulde Vrijheid”, schipper Frans Klaassen van Zierikzee, naar Cork om het daar door zijn correspondent te laten afladen met vlees en vandaar te vertrekken naar Nantes, waar het aan zijn correspondent ter plaatse moet afgeleverd worden¹). Ook met andere Franse havens onderhoudt hij betrekkingen: in Maart 1733 laat hij bij de Maatschappij van Assurantie de lading verzekeren van „De Propheet Daniel”, schipper George Douglas, die een reis maakt van Bordeaux naar Rotterdam, in December van dat jaar die van de „Wilmington”, schipper John Turkettle, van Le Havre naar Rotterdam, in September 1735 die van de „Jan”, schipper Hendrik van Holm, van Bordeaux naar Rotterdam, in Augustus 1740 die van de „Vandangeur”, schipper Drouvillart, van Nantes naar Rotterdam en die van de „Mary Anne”, schipper Jean le Monier, eveneens van Nantes naar Rotterdam, in October d.a.v. die van de „Vrede”, schipper Cornelis Buytelaar, van l'Orient naar Rotterdam, in November die van „De Jonge Gerbrand”, schipper Rokus Lievens, van Bordeaux naar Rotterdam en in September 1742 die van „De Drie Goede Vrienden”, schipper Lucas de Jager, van Nantes naar Rotterdam.

Uit Le Havre en ook een enkele maal uit Bordeaux ontvangt hij ruwe suiker, koffie, indigo en gember, afkomstig uit de Franse Koloniën. Verschillende notariële akten zijn er om dit te getuigen²).

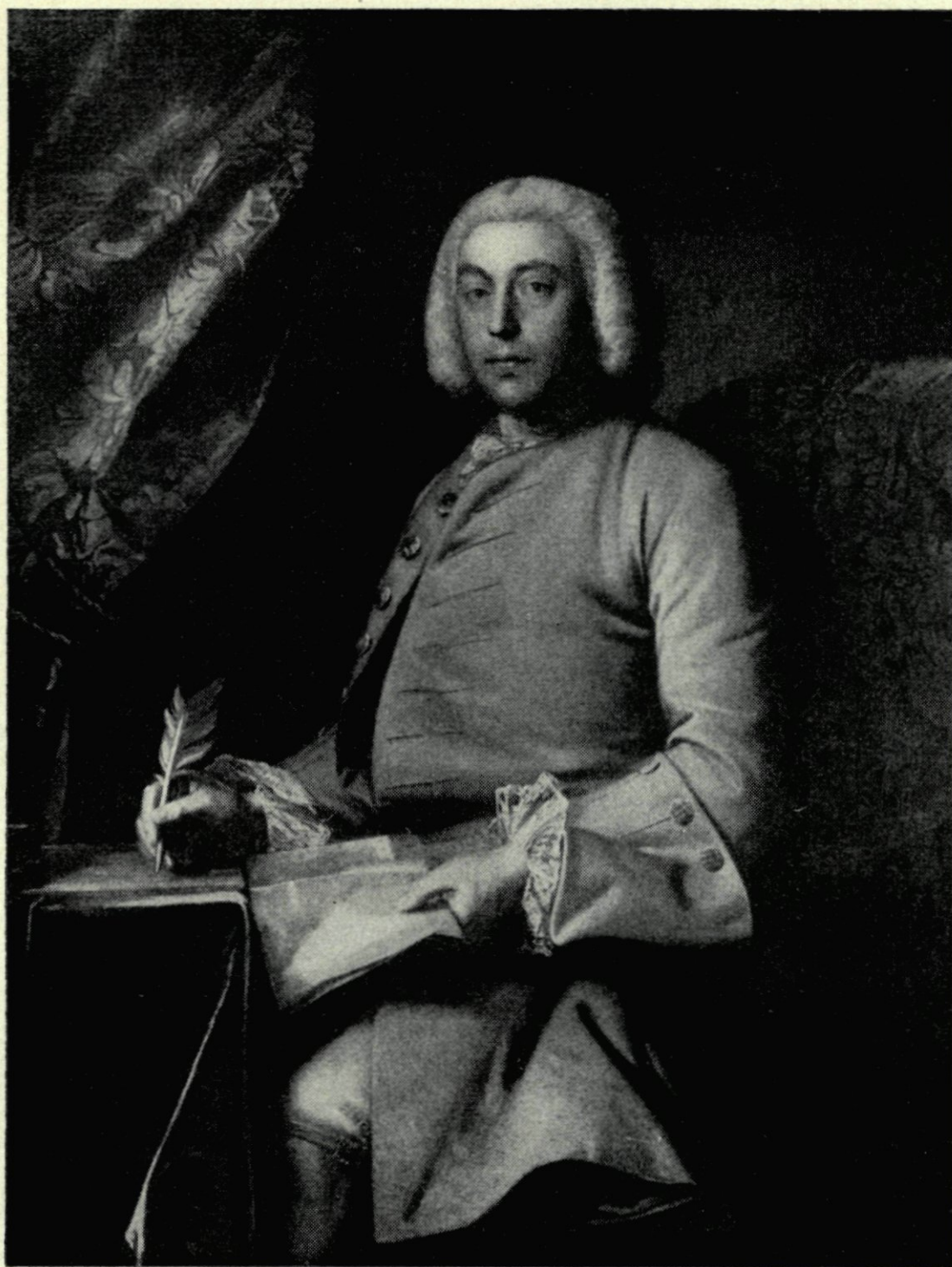
Nu zijn zaken zo floreren, kan Goddard – hij is inmiddels 44 jaar geworden – erover gaan denken, een gezin te stichten. In Augustus 1734 gaat hij op reis en laat zijn zaken behartigen door Bernardus de With³) en enkele maanden later blijkt dat hij zich een bruid in Engeland is gaan halen. Zij heet Elisabeth Smith en wordt in de huwelijksakte „jongedochter van Nottingham” genoemd. 30 October

1) Prot. notaris Obreen, 28 Sept. 1731, inv. no. 2021.

2) Prot. notaris Obreen, 9 Oct. 1732, inv. no. 2022, 16 Juli, 15 Sept., 29 Oct. 1733, inv. no. 2023; prot. notaris Cantier, 13 Maart 1734, inv. no. 2411/71; prot. notaris Obreen, 5 Mei 1734 en 26 Aug. 1734 en 22 Sept. 1734, inv. no. 2024, 22 Juli 1737, inv. no. 2027, 1 Juni 1739, inv. no. 2029.

3) Prot. notaris Bremer, 18 Aug. 1734, inv. no. 2328/188.

21. John Goddard. Naar een schilderij van Joshua Reynolds in het bezit van Mr J. R. Goddard.

maakt het jonge paar huwelijks voorwaarden; gemeenschap van goederen wordt uitdrukkelijk uitgesloten; de bruid brengt een kapitaaltje van f 3400.— mee ten huwelijks¹⁾. De dag daarop wordt het huwelijk ten overstaan van schepenen voltrokken.

Kort voor zijn buitenlandse reis was Goddard tot executeur-testamentair benoemd van de overleden koopman Archibald Hamilton²⁾. Om de een of andere reden had hij in die kwaliteit een verklaring nodig, dat Hamilton gedurende een lange reeks van jaren als rustig burger in deze stad had gewoond en hiervoor was weer de tussenkomst van een notaris nodig. De wijnkoper Adam van Lom getuigt dan op zijn verzoek ten overstaan van notaris Obreen, dat een zekere juffrouw Perry veel jaren geleden in zijn achterhuis in de Wijnstraat had gewoond, waar zij gestoffeerde kamers verhuurde en dat er nog al eens Engelse heren bij haar inwoonden³⁾. Juffrouw Perry was al in het begin van 1724 overleden. Deze attestatie wordt nu aangevuld door de volgende verklaring van twee Engelse dames, moeder en dochter.

„Op heden den 23en Maart 1734 compareerden voor mij Johan Obreen openbaar notaris binnen Rotterdam Mary Story, weduwe van Samuel Spencer, oud omtrent 61 jaren en Mary Spencer, huysvrouw van Cartwright Leget Harris, haar eerste comparantes dogter, oud omtrent 37 jaren, wonende bij elkanderen op de Nieuwe Haven bij de pakhuyzing van 't West-Indische huys binnen deze stad, dewelke verklaarden en getuygden ten verzoeke van den Heer John Goddard, koopman wonende mede binnen deze stad, hoe waar is, dat wijlen mr. Archibald Hamilton bij haarlieden deposanten is komen logeren of inwonen in of omtrent de maand van July des jaars 1723 ende dat hij daarin heeft volhardt tot zijn dood toe, zijnde voorgevallen op den 23en Mei des jaars 1732; dat zij deposanten gedurende 'al dien tijd... hebben gezien en ondervonden, dat de voornoemde mr. Archibald Hamilton dagelijks uitging ende wel ge-

1) Prot. notaris Obreen, 30 Oct. 1734, inv. no. 2024.

2) Prot. notaris Obreen, 14 Sept. 1733, inv. no. 2023.

3) Prot. notaris Obreen, 30 April 1734, inv. no. 2023/62.

meenlijk twee maal 's daags te weten voor en na de middag; dat zij deposanten meenigmaal uit den voorn. mr. Hamilton gehoord hebben, dat hij des voormiddags ging int koffyhuys van Haasverberg op de beurs alhier om de Engelse en andere nieuwspapieren te lezen; ende dat hij des namiddags ging wandelen zo binnen als buiten deze stad; dat zij deposanten hem ook wel hebben horen zeggen, dat hij somtijds een glaasje wijn ging drinken in de Boompjes, bij Richard Stirk; verklarende wijders zij deposanten dat de voornoemde mr. Hamilton zoo zeer gewoon was dagelijks in voegen voors. uit te gaan, dat hij haarswetens daarin nooit manqueerde, tenzij bij slegt weer of wanneer hij ('t welk nogtans zelden gebeurde) niet wel te passe was; ende laatstelijk dat zij deposanten den voornoemden mr. Hamilton, terwijl hij bij haar inwoonde, hebben hooren zeggen, dat hij tevoren gelogeed had bij Juffrouw Perry, zijnde een Engelsche juffrouw, gewoond hebbende in de Wijnstraat; gevende zij deposanten voor redenen van wetenschap dat zij van alle het vorenstaande nog goede en pertinente memorie zijn hebbende en de dat haarlieden daarenboven zoo voor als op het passeren dezer uit de aanteekening van de tweede deposante in haar schuldboek is gebleken, dat sij op den 17en van de maand September des jaars 1723 een rekening was hebbende ten laste van den voornoemden mr. Hamilton voor 't maken van eenige nieuwe hemden, die zij voor dien tijdt had genaaid, terwijl de voorn. mr. Hamilton reeds bij haarluyden inwoonde...''¹⁾.

In het vroege voorjaar van 1736 verblijdt mevrouw Goddard haar man met de geboorte van een zoon: op 18 April wordt hij in de Engelse Presbyteriaanse kerk aan het Haringvliet gedoopt. In de vreugde zijns harten maakt hij enkele maanden later zijn derde testament, natuurlijk met herroeping van de beide vorige wilsbeschikkingen²⁾. Eerst zal zijn vrouw na zijn overlijden als praelegaat uitgekeerd krijgen de gehele inboedel, meubels, huisraad, kleren, byjouterieën e.d. en verder zal zij voor een derde universeel erfgename

1) Prot. notaris Obreen, 23 Maart 1734, inv. no. 2024/38.

2) Prot. notaris Obreen, 9 Aug. 1736, inv. no. 2026.

Amerika belangen hadden, schaadde Hollands marktpositie slechts weinig, omdat de smokkelhandel enorme afmetingen had aangenomen¹⁾.

Ook in de volgende jaren zal Goddard nog op St. Eustatius handel blijven drijven: in 1747 sluit hij een bevrachtingscontract met Lourens Holm, schipper op de „Jonge Jan Jacob”; deze zal met een lading gepermitteerde goederen naar de West-Indische Archipel moeten zeilen, op St. Eustatius lossen en laden en dan naar Rotterdam terug moeten keren²⁾. Tien jaar later vernemen we, dat de snauw „St. Nicolaas”, waarvan Goddard en François van Swijndrecht ieder voor de helft eigenaar zijn en waarvan de Rotterdamse burger François Maas kapitein is, op reis van St. Eustatius naar Rotterdam door het Franse kaperschip „Danglemont”, kapitein Pierre Brier, is buit gemaakt, dat de lading te Calais is gelost en de bemanning gevangen gemaakt en dit terwijl het hier een schip betreft, dat aan onderdanen van de Republiek toebehoort³⁾. Van Swijndrecht verklaart nog bij afzonderlijke akte, dat de compagnie van de heren Pieter van Swijndrecht en zoon het schip in 1755 in publieke verkoop heeft gekocht en dat het toen „Johannes” heette, dat Nicolaas Versteeg, de ontvanger van de 4e penning, het verschuldigde recht daarvan ontvangen heeft en dat de compagnieschap Van Swijndrecht daarna de helft aan Goddard heeft overgedaan „uniquement pour lui faire plaisir”⁴⁾.

En tenslotte zijn er twee akten van 1760. Goddard's schip de „Elisabeth”, waarover Jan Taylor het bevel voert, ligt zeilree naar St. Eustatius. Goddard machtigt Taylor dan om uit zijn naam zijn belangen waar te nemen tegenover de Stataanse kooplieden Upton, mc Nelly, Lee & Wright⁵⁾. Drie weken later sluiten Goddard sr. en jr. en Adrianus Dubbeldemuts, optredend voor zijn Societeit van de heren Franco en Adrianus Dubbeldemuts, als lasthebbers van schipper Abraham Sieuwers, die het bevel voert over het

1) H. C. Diferee, De Geschiedenis van den Nederlandschen Handel, Amsterdam, 1908 (blz. 517).

2) Prot. notaris Cantier, 19 Aug. 1747, inv. no. 2424/275.

3) Prot. notaris Cantier, 17 Febr. 1757, inv. no. 2434/36.

4) Prot. notaris Cantier, 17 Febr. 1757, inv. no. 2434/37.

5) Prot. notaris Cantier, 5 Juli 1760, inv. no. 2437/155.

dijken. Zijn gansche rijkdom komt van de handel. Ik wandelde door de straat van Oranjestad, waar men U de tabaksrook in het gezicht blaast en zag nooit zulk een verscheidenheid. Hier was een koopman, die in het Hollands, daar een die in het Fransch of Spaansch zijn waren verkocht en allen droegen hun nationale kleedij. Van het eene einde tot het andere is de stad een markt, waar de verschillendste goederen in de winkels bij open deur liggen uitgestald. Hier hangen rijke borduursels, beschilderde zijde, gebloemd neteldoek met al de manufacturen van Indië. Daarnaast hangen matrozenjassen, broeken, schoenen en hoeden. De volgende uitstalling vertoont prachtig zilverwerk en daarnaast weer ijzeren potten, ketels en schoppen; en nog eens daarnaast Fransche en Engelsche modes. Ik kocht prachtige Fransche handschoenen voor 14 shilling het paar, ook Engelsche garen kousen, goedkooper dan thuis, voortreffelijke Bordeaux kostte nog geen twee shilling de flesch...”.

In 1739 brak de Assiento-oorlog met Spanje uit, die uitmondde in de Oostenrijkse successieoorlog, waarin Engeland ook Frankrijk tegenover zich kreeg. Natuurlijk was de Caraïbische zee met zijn Franse en Spaanse koloniën een van de strijdtonelen en St. Eustatius profiteerde door Holland's onzijdigheid van zijn gelukkige ligging, zoals het die later, na het uitbreken van de Amerikaanse vrijheidsoorlog, zou uitbuiten, totdat Engeland de sluikhandel op grote schaal op de opgestane gewesten niet langer kon dulden, de republiek de oorlog verklaarde en het eiland zo grondig verwoestte, dat het er nooit meer bovenop is gekomen. Gedurende de oorlogen in het midden der 18e eeuw nu, was het op de rede van St. Eustatius een gewemel van Engelse schepen uit Noord-Amerika en Ierland en Hollandse smokkelschepen, die er provisie aanvoerden, en met koloniale producten huiswaarts keerden; dit alles ondanks protesten van Engelse zijde, omdat het zenden van levensmiddelen de oorlog verlengde en ondanks het feit dat er zo nu en dan schepen in beslag werden genomen onder voorwendsel, dat zij contrabande vervoerden. Holland bleef daarom in de 18e eeuw een grote markt voor koloniale producten uit Amerika. Het koloniale exclusivisme van de andere landen, die in Midden-

We moeten thans weer afstappen van Goddards persoonlijke aangelegenheden. Op 12 December 1744 sluit hij twee bevrachtingscontracten af, resp. met Robert Sinclair, schipper op de „Success” en Isaac Freeman, schipper op de „Two Sisters”, beide Amerikaanse schepen uit Boston en beide met heenlading voor St. Eustatius, het eerste rechtstreeks, het tweede via Cowes of een andere Engelse haven en Boston in New England¹⁾.

Op St. Eustatius hadden de Hollanders al in 1635 vaste voet gekregen, maar zij hebben zich niet in het ongestoord bezit kunnen verheugen; herhaaldelijk werd het eiland in de loop van de 17e eeuw door Engelsen en Fransen veroverd, tot de vrede van Rijswijk (1697) het weer aan ons bracht. Toen brak er een rustiger tijd aan, waarin de handel op het Noord-Amerikaanse continent en de andere Caraïbische eilanden tot grote bloei kwam. Vooral de slavenhandel is er van grote betekenis geweest, want St. Eustatius was een centraal dépôt van slaven voor alle omliggende eilanden. De bestaande Compagnieën, die het monopolie van de slaven-transporten uit Afrika hadden, konden aan de toenemende vraag naar zwarte werkkrachten niet voldoen: het aan banden leggen van de handel werkte vanzelf ontduiking in de hand en zo werd de sluikhandel, het lorren draaien, een wel is waar riskant, maar zeer winstgevend bedrijf. Aangezien de Hollanders hierin uitmunten is St. Eustatius het eiland geworden waarheen lorrendraaiers en interlopers de slaven aanvoerden en waarvan vreemde schepen ze kwamen afhalen of eigen schepen ze verder brachten²⁾. Daarnaast ontwikkelde het eiland zich tot een stapelplaats van de meest uiteenlopende waren. Een Engelse dame, die St. Eustatius in 1775 bezocht, schrijft in haar dagboek: „De schepen van talloze natiën leggen op de reede, maar het eiland zelf is leelijk, schoon een voorbeeld van Hollandse energie weinig minder dan hun

1) Prot. notaris Bremer, 12 December 1744, inv. no. 2338/347 en 348.

2) Vgl. dr. L. Knappert, *Geschiedenis van de Nederlandsche Bovenwindse eilanden in de 18e eeuw*, 's-Gravenhage 1932.

„Eustatia . . . . ., though very inconsiderable in extant and produce, yet drives a great smuggling trade with our islands by their schips from Africa underselling our own people with their negroes” (D. Macpherson, *Annals of commerce* III, blz. 161 op het jaar 1731).

dan hij. In 1763 verklaren zij op verzoek, dat zij resp. gedurende 30 en 38 jaar hebben „conversé familièrement dans la maison dudit sieur Goddard” en hem en zijn vrouw en kinderen dus uitstekend gekend hebben¹⁾.

De dood van zijn vrouw noopt hem tot het maken van een vierde testament²⁾. Zijn beide kinderen, John en Sarah, worden nu universele erfgenamen, maar John krijgt als praelegaat uitgekeerd al zijn boeken, zowel de koopmansboeken als zijn boekerij en verder al wat tot zijn kantoor behoort; alleen de oude gedrukte boeken zullen de executeurs-testamentair mogen weggeven, maar niet verkopen. Ter verduidelijking voegt hij er nog aan toe, dat hij onder zijn „comptoirboeken” alleen verstaat de boeken zelf „ende niet de crediten of inschulden daarin vervattet, alsoo dezelve tusschen zijne erfgenamen gemeen zullen zijn.” Ook al het met zijn wapen voorziene zilverwerk komt aan zijn zoon en bovendien een zilveren theeketel met toebehoren, een zilveren koffiekkan, een zilveren trekpots, een zilveren flapkan en een groot zilveren schenkbord. Zijn dochter kan rekenen op de 12 stoelen met gestikte bekleding en de bijbehorende tafel en spiegel, benevens al het niet gemerkte zilver. Voor het geval hij nog tijdens de minderjarigheid van zijn kinderen komt te overlijden, legateert hij aan zijn zuster Sarah, weduwe van Silvanus Shore te Cork een som van f 200,— 's jaars, zolang zij weduwe blijft, maar slechts tot de meerderjarigheid of eerder huwelijk van zijn kinderen. Zijn neef Samuel Shore krijgt f 100,— per jaar te rekenen van zijn overlijden af, maar uiterlijk tot ultimo December 1762. Mocht Goddard onverhoopt zonder descendenten na te laten komen te sterven, dan benoemt hij tot enige erfgename zijn zuster Anna, weduwe van Nathanael Wraxall te Bristol, zijn broeder Holland te Cork, de nagelaten kinderen van zijn broeder Mark, die in Cork overleden is, zijn zuster Elisabeth, huisvrouw van Robert Glen te Waterford en zijn zuster Sarah te Cork. Executeurs-testamentair en voogden over zijn minderjarige kinderen zullen zijn Pieter van der Wallen en Bernardus de With.

1) Prot. notaris Frescarode, 1 Aug. 1763, inv. no. 2981/278.

2) Prot. notaris Obreen, 8 Januari 1746, inv. no. 2036

rechten voor de invoer van negers te ontvangen. Deze eis deed de deur toe. De oorlog brak uit, maar de Staten haastten zich een onzijdigverklaring af te leggen, in de hoop daar van de commerciële vruchten te plukken. Maar zij kwamen daarmee bedrogen uit, want de Engelsen lieten onze handel op Spanje niet toe, onderzochten de Staatse schepen naar contrabande en verklaarden er zelfs verbeurd. Voorzichtigheid was dus geboden, ook al vervoerde men geen contrabande; vandaar Goddards voorzorgsmaatregel.

Er is een hele reeks van dergelijke schijncontracten bewaard gebleven, waarbij Goddard partij was; steeds is Bayonne als plaats van bestemming genoemd maar Bilbao bedoeld: nu eens moet het schip er met een lading vis heen, dan weer met ballast om er kastanjes van de nieuwe oogst of wol in te nemen¹⁾. Maar in 1744 komt Engeland ook in oorlog met Frankrijk (Oostenrijkse successieoorlog) en nu werden de schepen zogenaamd naar Lissabon gedirigeerd²⁾.

In 1745 schijnt het grootste gevaar voor onaangename verrassingen te zijn geweest, want Goddard laat zijn schepen openlijk naar Frankrijk en Spanje varen³⁾.

Het wordt stil om Goddard heen; na zijn vrouw en zijn vrienden Donraad en Furly, verliest hij in 1742 ook zijn vriend Charles Boucher, die hem met Pieter de Vos tot voogd over zijn minderjarige kinderen had aangesteld⁴⁾. Maar twee vrienden heeft hij nog, op wie hij kan rekenen: Bernardus de With en Karel Naret, beide een heel stuk jonger

1) Prot. notaris Cantier, 13 Dec. 1741, inv. no. 2418/317; 30 Aug. 1742, inv. no. 2419/163; 5 Sept. 1743, inv. no. 2420/159; 28 Sept. 1743, inv. no. 2420/174; 15 Nov. 1743, inv. no. 2420/209.

2) Prot. notaris Cantier, 24 Dec. 1744, inv. no. 2421/293.

3) Schipper M. Wagemans van de „Helena” brengt voor Goddard een lading vis van Poole naar Bilbao (chertepartij van 24 Maart, not. Cantier, inv. no. 2422/110); in April verongelukt het schip „de Jonge Hendrik”, schipper Jan Altena, op weg van Nantes naar Rotterdam, met een lading boter en rogge, bestemd voor Goddard, Herman van IJzendoorn en Henry Piers (notaris Cantier, 14 April 1745, inv. no. 2422/163); in Augustus van dat jaar bevracht Goddard een schip met hout en gedroogde vis naar Bilbao (notaris Cantier, 21 Aug. 1745, inv. no. 2422/311) enz.

4) Prot. notaris Obreen, 13 April 1742, inv. no. 2032.

per op de „Juffrouwen Cornelia”, die naar Bayonne moet varen met een lading zoute vis¹⁾, maar op dezelfde dag sluiten hij en Visser een ander contract, waarbij zij verklaren dat het geenszins de bedoeling is, het schip naar Bayonne te sturen, maar dat „de oprecht en effective losplaats daarvan zal zijn Bilbao ende dat de andere plaats in de voorss. chertepartije alleenlijk is gestelt ende benoemt om de risico en swaarigheden voortekomen en te ontgaan, die de voorss. ladinge zoute vis anderssints aangezien de omstandigheden des tijds heeft te loopen, indien Bilbao was genoemd geworden ende dat vervolgens de voorss. plaatsverandering alleen is geschied uit omzigtigheyd en geenssints uyt bedrogh ofte waardoor een derde eenig de minste prejuditie zoude komen te lijden...”.

Welke waren nu die omstandigheden, die Goddard tot voorzichtigheid noopten?

We moeten daarvoor teruggaan tot de vrede van Utrecht in 1713. Daarbij wist Engeland van Spanje het monopolie van het vervoer van Afrikaanse negerslaven naar de Spaanse koloniën in Amerika voor de tijd van 30 jaar los te krijgen; men sprak gewoonlijk van het Assiento, dat eigenlijk verdrag betekent, maar dat speciaal werd gebruikt als benaming voor de overeenkomsten, die de Spaanse regering met vreemde mogendheden sloot over de slaventransporten. In Engeland werd nu een Assientocompagnie opgericht, die, door naast de geoorloofde assientohandel evenals de Hollanders ook sluikhandel te drijven, de Spaanse belangen in Amerika zo benadeelde, dat Spaanse oorlogsschepen van hun kant meermalen de wettige handel op de Engelse en Staatse eilanden in de Caribische archipel bemoeilijkten. Op aandrang van handelszijde protesteerden de beide zeemogendheden tegen deze geweldenarijen. In 1738 zeilde een sterke Engelse vloot naar de Middellandse Zee om de Engelse rechten te doen eerbiedigen, terwijl de Staten in hun maritieme zwakheid zich bepaalden tot vertogen bij het Spaanse Hof. Geïntimideerd door het Engelse machtsvertoon, beloofde Spanje tenslotte aan Engeland schadeloosstelling, maar stelde de eis, om van de Engelse Assientomaatschappij een groot bedrag aan tol-

1) Prot. notaris Cantier, 2 October 1741, inv. no. 2418/247.

en Jr., dat zij met hun schip, de „Maria Petronella”, schipper Jan van der End uit Bayonne 30 vaten West-Indische rum hebben ontvangen¹⁾).

Ongetwijfeld heeft Goddard zijn kantoor bij zich aan huis gehad, zoals dat indertijd gewoonte was. Waar dat huis stond weten we eerst uit een akte van 1739²⁾. Het is een notariële verklaring, afgelegd door Charles Boucher, koopman op de Scheepmakershaven en John Goddard, koopman op de *Nieuwe Haven*, dat zij beiden uitstekend gekend hebben wijlen Benjohan Furly, die onlangs overleden is met achterlating van drie kinderen, alle dochters, van wie er een getrouwd in Engeland woont en de beide andere op het Haringvliet. Het moet een huurhuis geweest zijn, want Goddard bezat in deze tijd nog geen huis in eigendom en hij is zijn hele leven verder de Nieuwe Haven, zij het dan ook misschien niet steeds hetzelfde pand, trouwgebleven.

In 1741 was er weer een blijde gebeurtenis op komst in den huize Goddard. Maar een bevalling was toentertijd een erg riskante zaak. John Goddard zou het ervaren; het kind kwam levenloos ter wereld en zijn moeder overleed weinige dagen daarna. Beide lijken werden op 16 en 20 Mei in een huurgraf in de Grootte kerk bijgezet. Het begrafenisregister vermeldt, dat zij 36 jaar geworden is en dat haar laatste woonplaats was Nieuwehaven bij het Magazijn, d.w.z. het magazijn van de Admiraliteit, dus op het Oostelijk einde van de Nieuwehaven aan de Noordzijde. De vader bleef dus met twee jonge kinderen achter, maar een tweede huwelijk heeft hij nooit gesloten. Aan wie hij de opvoeding van de kinderen heeft overgelaten, blijkt niet.

Te midden van deze huiselijke misère vond hij een afleiding in zijn zaken. De rij notariële akten, waarin hij voorkomt, hetzij als bevrachter, hetzij als lasthebber of lastgever, hetzij omdat er ergens een schip was vergaan met aan zijn adres geconsigneerde lading of om andere redenen gaat onafgebroken door. In 1741 gebeurt er iets ongewoons. Goddard sluit een chertepartij met Jan Pieterse Visser, schip-

1) Prot. notaris Frescarode, 5 April 1762, inv. no. 2978/162.

2) Prot. notaris Obreen, 22 April 1739, inv. no. 2029.

zijn. De rest komt aan zijn kind of kinderen. Mochten deze zonder nakomelingschap vóór zijn dood komen te overlijden, dan krijgt zijn vrouw $\frac{3}{4}$ van de erfenis en zijn broeders en zusters samen $\frac{1}{4}$. Mevrouw Goddard zal de voogdij over de kinderen op zich nemen, daarin bijgestaan door zijn beide executeurs-testamentair, de kooplieden Bernardus de With en Jan Janszoon Meerman. Twee jaren later wordt het jonge gezin uitgebreid door de geboorte van een dochter, Sarah (gedoopt 19 Maart 1738).

In 1737 sluit Goddard een overeenkomst met de koopman Gabriel van Charante over diens minderjarige zoon Adriaen, die opgeleid moet worden voor het koopmansvak. De jongen zal gedurende 7 achtereenvolgende jaren bij Goddard het bedrijf van de grond af moeten leren, het bijhouden van de boeken en de administratie van de kleine kas inbegrepen, en hij zal zijn meester „met alle vereyschte gehoorzaamheyd, naarstigheyd, getrouwigheyd en secretesse dienen, gelijk een goed en eerlijk comptoirknegt schuldig is te doen”, terwijl Goddard van zijn kant belooft, de knaap te zullen „instrueren ende onderrigten naar zijn beste vermogen in de kennisse van zijn comptoir en zaken van negotie” en hem daartoe inzage te zullen geven van de boeken, brieven en papieren, die daarop betrekking hebben. De kantooruren beginnen 's zomers om 8 en 's winters om 9 uur; 's middags moet de aspirant-koopman van 2—8 uur op zijn post zijn, maar op postdagen d.w.z. als de mail binnenkomt, en verder zo vaak het nodig is moet hij overwerken. Slechts één avond in de week krijgt de jonge Charante om 6 uur vrij, om een college in de theologie bij te wonen¹⁾.

Boekhouder op Goddard's kantoor is in deze tijd Karel Naret, zoon van een Engels matroos, Adolf Narrett, die zich in 1707 in de stad is komen vestigen en die zijn naam inmiddels verhollandst heeft; hij zal zijn meester tot diens dood toe trouw blijven. Uit een akte van 1762 vernemen we terloops, dat Goddard bovendien nog een commies in dienst heeft, Caspar Hendrik de Heer en een kuiper, Hendrik Kobell, de vader van de later bekende schilder van zee- en riviergezichten. In deze akte verklaren Goddard Sr.

1) Prot. notaris Obreen, 2 Maart 1737, inv. no. 2027.

fregatschip „Attalanta”, dat in de haven van Amsterdam ligt, een bevrachtingscontract voor een reis naar St. Eustatius via Cork; in Ierland zal het schip worden afgeladen met vlees, spek, boter, kaarsen en andere gepermitteerde waren ¹⁾).

Nu komt er een reeks akten aan de beurt uit de jaren 1745 en '46. Er heerst dan op het continent van Europa een besmettelijke veeziekte, maar Ierland is er vrij van en Goddard maakt goede zaken. De eerste akte is van 26 Februari 1745 ²⁾. Goddard verklaart daarbij, dat hij voor eigen rekening in het schip „l'Amitié”, schipper Joost Schollaart, 200 gezouten ossenhuiden geladen heeft, bestemd voor mr. Willem Keeting te Duinkerken, die deel uitmaken van een partij van 1284 huiden, die hij uit Dublin ontvangen heeft met „de Nieuwe Postillon van Bordeaux”, schipper Leendert Valkenburgh, en dat in Ierland het vee gezond is. Andere partijen huiden, met andere schepen uit Cork en Dublin aangevoerd, verkoopt hij aan Jean Rouvière en Willem Gerardt Sandt, die ze verzenden naar Duinkerken, Nantes, la Rochelle, Bordeaux en naar het Rijnland ³⁾. Nu is het een hele bijzonderheid dat we iets horen van de handel op het Duitse achterland. Terwijl de notariële protocollen krioelen van akten over de overzeese handel, is er over de betrekkingen met het Rijnland en de Rijnscheepvaart bijna niets in te vinden, althans niet vóór het eind van de 18e eeuw. Dit zal wel in verband staan met het Dordtse stapelrecht uit de Middeleeuwen, dat, hoe zeer dan ook verzwakt, toch nog lange tijd nagewerkt heeft. Zo is het bekend dat de Duitse houtvloten, die de Rijn afzakten, bij Dordrecht ontbonden werden ⁴⁾. Mogelijk werden de Rijnwijn en andere producten, die de Waterweg volgden, ook in Dordrecht overgeladen. Maar hier hebben we nu twee Rotterdamse notariële akten van 8 April 1745, waaruit blijkt dat de koopman W. G. Sandt twee partijen gezouten ossenhuiden, die hij van Goddard

1) Prot. notaris Frescarode, 24 Juli 1760, inv. no. 2975/292.

2) Prot. notaris Cantier, 26 Febr. 1745, inv. no. 2422/71.

3) Prot. notaris Cantier, 2 Maart 1745, inv. no. 2422/80; 26 Maart, inv. no. 2422/117; 8 April, inv. no. 2422/144; 8 April, inv. no. 2422/147 en 163; 8 Maart 1746, inv. no. 2423/59; 12 Maart, inv. no. 2423/68; 22 April, inv. no. 2423/124.

4) Diferee, t.a.p. blz. 491.

heeft gekocht, in de maand Maart „op Keulen” geladen heeft aan boord van de schepen van Wolter Wolters en Konrad Kusen¹).

Notaris Bremer ziet op een dag een ontstemde cliënt voor zich verschijnen: het is John Goddard; hij heeft zojuist met de post twee Londense brieven ontvangen, die op 24 October verzonden zijn en het is nu 11 November. Het is een schandaal, dat Londense brieven er zolang over doen. De notaris moet terstond voor hem naar het postkantoor achter de Beurs gaan om de postmeester rekenschap van deze vertraagde bezorging te vragen. De notaris haast zich om zijn cliënt te gerieven en treft op het postkantoor de kammies Pieter Kemenaar, wie hij de brieven voorhoudt. „Waarom”, vraagt hij, „waarom zijn deze brieven niet eergisteren, tegelijk met de andere Engelse brieven, die met de laatste mail meegekomen zijn, bezorgd?” De kammies antwoordt, dat hij de beide brieven eerst deze dag omstreeks 1 uur ontvangen heeft in een pak post uit Engeland, dat met de marktschuit uit Amsterdam is gekomen, en dat hij ze onmiddellijk ten huize van de heer Goddard heeft laten bezorgen; want het gebeurt heel vaak, dat Engelse brieven voor Rotterdam over Amsterdam komen en omgekeerd, zonder dat de reden hiervan hem bekend is²).

De volgende akte die onze belangstelling vraagt is er een van 21 September 1747. Door bemiddeling van de cargadoor Bastiaan van Dijk heeft Goddard een bevrachtingscontract gesloten met Dirk Verdoes, schipper op de „Jonge Johannes”; het schip moet met ballast naar Brest om daar een lading tabak in te nemen en daarmee naar Rotterdam terug te keren. Maar de schipper komt niet opdagen om het contract te tekenen. Goddard neemt nu notaris Cantier in de arm om bij van Dijk als vertegenwoordiger van schipper en reder te protesteren „van alle winstderving, kosten, schaden en interessen” door dit verzuim veroorzaakt. Van Dijk antwoordt dat hij er de schipper al over aangesproken heeft en dat diens schip ook al zeilree ligt, maar dat het tot

1) Vgl. blz. 137, noot 3, de akten van 8 April 1745, inv. no. 2422/147 en 163; en ook prot. notaris Cantier, 4 Mei 1747, inv. no. 2424/156.

2) Prot. notaris Bremer, 11 Nov. 1746, inv. no. 2341/289.

drie maal toe voor de reis gehuurde scheepsvolk steeds weer is gedrost. Hij heeft zich nu echter in verbinding gesteld met Jan Verhoeff in de „Noordzee”, die hem waarschijnlijk aan volk zal kunnen helpen¹⁾. De „Noordzee” is, zoals van elders gebleken is, een herberg op de Wijnhaven Z.Z., door Verhoeff in 1721 gekocht. Ook destijds waren zeemanskroegen dus al vaak werfkantoren voor zeelieden.

Een ander geval van verzuim doet zich voor in 1752. De cargadoors hebben Goddard, die met spoed enige goederen naar Nantes verscheept wilde hebben, aangeraden de „Paulus en Adriaan”, schipper Arnoldus Brons, te nemen. Hij heeft toen de goederen aan boord van dat schip gebracht, maar het maakt geen aanstalten om te vertrekken, hoe zeer Goddard ook zijn misnoegen aan de cargadoors te kennen geeft²⁾.

In de winter van 1757 is het Gerrit Salm, kapitein op de „Catharine Lidewij”, die talmt met vertrekken. Het schip heeft o.m. 39 colli jonge eiken, olmen, beuken en linden aan boord, die Goddard daarin heeft geladen op de belofte van de cargadoor Franco Dubbeldemuts, dat het voor de vorst zou vertrekken. En inderdaad heeft in de courant van 7 December gestaan, dat het schip zeilree lag. Maar de „Catharine Lidewij” ligt nog steeds aan de beurt van Nantes, ofschoon de dooi allang geleden is ingevallen, zodat de bomen wel dood zullen zijn of onbruikbaar voor aanplant³⁾.

In Februari 1749 consigneert John Twyman te Londen aan Goddard 40 okshoofden antigua-suiker. Ze blijven een half jaar in Goddard's pakhuis liggen zonder dat hij er blijkbaar in geslaagd is ze te verkopen. In September stuurt hij ze weer terug aan Twyman met de „Princess of Wales”, schipper Henry Harding, niet zonder uitdrukkelijk te laten vastleggen dat kwaliteit noch kwantiteit van de suiker inmiddels enige vermindering hebben ondergaan⁴⁾.

... Een van Goddard's pakhuizen stond aan het Haringvliet

1) Prot. notaris Cantier, inv. no. 2424/325.

2) Prot. notaris Cantier, 7 April 1752, inv. no. 2429/103.

3) Prot. notaris Cantier, 2 Maart 1757, inv. no. 2434/48.

4) Prot. notaris Bremer, 27 Sept. 1749, inv. no. 2344/105; iets dergelijks gebeurde in 1752, prot. notaris Bremer, inv. no. 2347/8, 28 Januari.

Z.z. Met de koopman Daniel Havart had hij het in huur van Gerrit Alewijnse Koning¹⁾. Blijkens een akte van 1766 hadden de Goddards, vader en zoon, daar nog meer opslagruimte. Uit Bordeaux hadden zij een lading St. Domingo-suiker ontvangen uit het schip „Demoiselle Sophie” en die opgeslagen „in twee van hun pakhuizen aan het Haringvliet Z.z.” De ruwe suiker was aan diverse raffinadeurs hier ter stede verkocht, maar bij opening van de vaatjes bleek de suiker middenin van inferieure kwaliteit of zelfs helemaal bedorven. „Cela montre”, vonden de raffinadeurs, „avecq la dernière evidence une fraude manifeste et préméditée” en de heren Goddard beloofden de schade op zich te nemen. Zij zullen ongetwijfeld wel verhaal gezocht hebben op Denis Mc. Carthy, die de suiker in Bordeaux verscheept had²⁾. Een ander pakhuis had Goddard aan de Boompjes. Hij had het in huur van David de la Penja, althans gedeeltelijk. De zolder hadden de heren Pieter en Jan Jacob van Hersele als opslagruimte in gebruik. In 1749 stuurt Goddard notaris Cantier er op uit om bij de eigenaar en de Van Hersele’s te protesteren tegen de zijns inziens te zware belasting van die zolder, waar zulke grote vaten met suiker lagen opgestapeld, dat zijn eigen goederen daar wel eens schade van zouden kunnen ondervinden; want zijn eigen herhaaldelijk geuite klachten hebben tot nu toe geen gehoor gevonden. Na een officiële waarschuwing kunnen zij zich niet meer van de domme houden, als er werkelijk iets mocht gebeuren en zij moeten het zich dus voor gezegd laten houden, dat zij eventueel tot schadevergoeding aangesproken zullen kunnen worden. De heer De la Penja is uit de stad, maar David van Dalen; die zijn zaken tijdens zijn afwezigheid behartigt, is er nogal gerust op. „Zulk een zwaarte niet”, antwoordt hij de notaris, „off de zolder kan het dragen, dewijl te voren drie laagen met zwaere taback daarop geleege hebben”. Pieter van Hersele echter geeft korzelig ten antwoord: „Ik heb met de heer Goddard niet van nooden”³⁾.

In 1756 wordt de jonge John 20 jaar en de vader acht nu

1) Vgl. verkopingsboek, inv. no. 679/220.

2) Prot. notaris Cantier, 6 Juni 1766, inv. no. 2440/31.

3) Prot. notaris Cantier, 11 Dec. 1749, inv. no. 2426/406.

de tijd gekomen om zijn zoon als medefirmant in de zaak op te nemen. In een akte van 3 Mei 1757 wordt voor het eerst gesproken van de „societeit van de heeren John Goddard sr. en jr.” naar aanleiding van een algemene machtiging, door hen verleend aan de boekhouder Karel Naret¹⁾. Ook het testament moet met het oog hierop veranderd worden. Hij is dan trouwens 66 jaar en de gedachte aan de naderende dood begint hem te vervullen²⁾. Zijn dochter Sarah vermaakt hij – hij is thans een vermogend man geworden – een bedrag van 15000 pond sterling, een som, die, naar hij verklaart, de legitime portie verre te boven gaat. Universeel erfgenaam wordt zijn zoon natuurlijk. Als legaten vermaakt hij aan zijn broeder Holland en zijn zuster Sarah, weduwe van Silvanus Shore te Cork, ieder voor hun leven een jaargeld van 30 pond st. Iers geld op dezelfde voet als hij hun nu reeds uitkeert. Zijn zuster Anna, weduwe van Nathanael Wraxall te Bristol krijgt f 500.— ineens en bovendien nog een jaargeld van 50 pond sterling. Zijn neef Samuel Shore een bedrag van f 500.— ineens mits hij zich fatsoenlijk gedraagt en zijn zoon John met zijn gedrag en met de blijken van zijn submissie genoeg neemt; een gelijke som reserveert hij voor zijn zuster Elisabeth, huisvrouw van Robert Glen te Waterford evenals voor de weduwe van zijn broeder Mark en diens dochter samen. Tenslotte krijgt zijn trouwe boekhouder Karel Naret, als hij op de dag van zijn overlijden nog in zijn dienst is en als zijn zoon bereid mocht wezen de negotie op zijn eigen naam voort te zetten en Naret dan als boekhouder op dezelfde voet en op hetzelfde tractement („met de voordelen der assurantien”³⁾) in zijn dienst zal blijven gedurende minstens een vol jaar na zijn dood, een som van f 600.—. Al het niet gemerkte zilverwerk komt aan zijn dochter, uitgezonderd de flapkan, de beker en het kommetje met bijbehorende lepel, die de jonge John indertijd van zijn moeder heeft gekregen. Verder krijgt Sarah al haar moeders kleren en al het kindergoed dat in het sterfhuis gevonden zal worden en ook 12 stoelen met gestikt borduursel en de daarbij behorende spiegel en tafel en nog twee bedspreien. De boeken

1) Prot. notaris Cantier, inv. no. 2434/168.

2) Prot. notaris Cantier, 25 Oct. 1756, inv. no. 2433/354.

zullen niet publiek maar ondershands moeten worden verkocht, voorzover zijn zoon ze niet uit piëteit wil behouden; dit geldt in het bijzonder voor een oude Engelse bijbel, ofschoon die door de wormen aangevreten is.

Zijn lijk moet terstond na zijn dood worden geprepareerd en in een loden kist met houten omhulsel worden vervoerd naar Cork. John jr. zal speciaal voor dit doel een schip moeten huren, dat zo spoedig mogelijk van hier zal moeten vertrekken. In Cork zal het bijgezet worden op het kerkhof van de Kathedrale kerk van St. Finbarrys „off hoe de naam van die kerck zoude mogen zijn”; maar de plechtigheid moet zonder praal geschieden en mag niet meer dan 30–50 pond st. kosten. Een behoorlijke begrafenis naar het gebruik van de kerk van Engeland is voldoende. Op de grafsteen zal moeten staan: „Hier ligt het lijk van John Goddard van Cork gebooren te Bristol den 1en Juny 1690 oude stijl, laatst van Rotterdam en aldaar overleeden den . . . Hij was een zoon van Holland Goddard van Cork”. Dit alles natuurlijk in het Engels.

Een jaar voor het passeren van dit testament was Goddard eigenaar geworden van een pand op de Nieuwehaven N.z. Vermoedelijk bewoonde hij dit huis al in huur, hoewel dit nergens met zoveel woorden gezegd wordt. Op 15 November 1756 wordt het openbaar verkocht¹⁾. De eigenaar, mr. Pieter Willem van den Brande, schepen en raad van Wageningen, die het geërfd had van zijn moeder, Petronella Geertruida van Berckel, dochter van de bekende Rotterdamse koopman Pieter van Berckel, bezat in Rotterdam twee belendende kapitale panden aan de Nieuwehaven N.z.²⁾. Toen hij in 1756 het westelijke daarvan wilde verkopen, spreekt het vanzelf dat Goddard – als we mogen aannemen dat hij het in huur bezat – er een bod op wilde doen. En aangezien niemand dit bod verhoogde, werd Goddard voor f 10200.— eigenaar. Het bestond uit een herenhuis aan de Nieuwehaven met koetshuis en stal achter aan het Groenedaal; het bezat zelfs een tuin, waarin twee kastanjabomen stonden. Een van de verkopingsconditiën was, dat de koper

1) Verkopingsboek, inv. no. 685/297; gifteboek 11 Mei 1757, inv. no. 570/145; het complex droeg de protocolnummers 3522 AI, 3432 en 3433.

2) Zie voor het belendende perceel: Rotterdams Jaarboekje 1944, blz. 176.

deze bomen zou moeten rooien en als hij er andere bomen voor in de plaats pootte, deze niet hoger mocht laten opgroeien dan zes voeten boven de scheidsmuur. Vermoedelijk had de huurder van het buurhuis geklaagd over het onderscheppen van het licht en had hij bij Goddard tot nu toe aan dovemansoren geklopt. Goddard is er niet lang in blijven wonen. In Augustus 1758 machtigen hij en zijn beide burenen, Johannes Leuven en P. A. van den Brande, Karel Naret om ten overstaan van burgemeesteren de door hen getekende verklaringen, dat het huis in kwestie sedert 1 Mei 1757 tot eind April 1758 onbewoond is geweest en Goddard's verklaring, dat hij er gedurende dat jaar geen profijt van heeft getrokken in de vorm van huur, onder ede te bevestigen, zulks met het oog op de verponding, waarin Goddard z.i. ten onrechte was aangeslagen¹). In 1766 verkocht zijn boekhouder, daartoe door hem gemachtigd, het huis met een zoet winstje aan Johannes de Beurs²).

Zelf was hij er blijkbaar in geslaagd in de onmiddellijke omgeving een ander huis te huren, want uit een akte van 1763³) en het begraafregister blijkt, dat hij ten tijde van zijn overlijden op de Nieuwehaven N.z. woonde „bij de Engelse kerk”.

De compagnieschap van Goddard sr. en jr. bleef deze jaren voornamelijk op Ierland handel drijven. Groot is het aantal bevrachtingscontracten, die dit bevestigen.

Over enkele andere akten uit deze laatste jaren van Goddard's leven dient nog iets gezegd te worden. Vader en zoon kopen in de jaren 1760–1765 van Hollandse en Zeeuwse vlasboeren grote partijen vlaszaad op voor zaaidoeleinden en verschepen die naar Dublin en Londonderry. De tussenkomst van de notaris wordt ingeroepen om vast te leggen dat het hier inderdaad een onvervalst Hollands product betreft⁴).

Dergelijke verklaringen zijn trouwens ook gepasseerd ten

1) Prot. notaris Frescarode, 14 Aug. 1758, inv. no. 2971/323.

2) Gifteboek inv. no. 576/365; de koopprijs bedroeg f 18.000,—.

3) Prot. notaris Frescarode, 18 Juli 1763, inv. no. 2981/252.

4) Prot. notaris van Pause, inv. no. 2756/115, 2758/37, 196, 207; 2759/17, 57, 268, 276, 302; 2760/78, 147.

behoefte van andere kooplieden, b.v. Bernardus de With, Herman van Yzendoorn en Robert en William Stirling¹⁾.

In 1760 hadden de Goddard's moeilijkheden met een binnenschipper, Andries Hollander, die 100 „bossen”, d.i. 4000 „matten” van Amsterdam naar Rotterdam had moeten vervoeren, waarvan bij aankomst 2 „bossen” bleken te ontbreken. Goddard vond het niet meer dan billijk dat die gekort zouden worden op de vracht en dat de schipper zijn verhaal dan maar moest zoeken op de inladers. Maar Hollander was het daar niet mee eens en dagvaardde de koopman voor het college van Vredemakers. Vlak voor de uitspraak kwam Hollander met opgestreken zeil op het kantoor, waar behalve vader en zoon de boekhouder Karel Naret, de kassier Daniel Huys en de bedienden John Harper en Caspar Hendrik de Heer aanwezig waren en eiste onder een stortvloed van vloeken nog eens de volle vracht. De koopman trachtte de man te kalmeren, maar deze ging door met razen van „scheele blixem” en „gekke Goddard”, zodat de oude heer naar boven vluchtte. Ook toen bleef de schipper het huis op stelten zetten, zodat de burens kwamen kijken wat er gaande was. „Ik zal geen duyt van de vracht voor den blixem laten korten”, hoorden ze hem zeggen. „Eer ik dat dede had ik liever, dat de geheele vracht na de blixem was”.

Vredemakers stelden kort daarop de Goddard's in het gelijk²⁾.

In 1761 maakte Goddard zijn zesde en laatste testament³⁾. Zijn dochter Sarah is inmiddels getrouwd met William Markham, dr. iuris te Westminster en zij heeft een bruidschat van 10.000 pond sterling meegekregen. De kosten van het huwelijk hebben 526 pond st. bedragen. Deze bedragen zullen in mindering gebracht worden van haar erfdeel, dat 15000 pond sterling bedraagt. Daarmee zullen zijn dochter of haar erfgenamen tevreden moeten zijn „zonder dat dezelve zal of zullen mogen vorderen eenigen staat of inventaris off eenige verdere openinge des boedels, als haar 't zelve wel expresse-

1) Volgens Macpherson, *Annals of Commerce*, III 430 exporteerde Rotterdam jaarlijks minstens 17000 okshoofden vlaszaad naar Engeland.

2) Prot. notaris Cantier, 10 Nov. 1760, inv. no. 2537/255.

3) Prot. notaris Cantier, 27 Aug. 1761, inv. no. 2438/131.

lijk verbiedende". Mochten zij of haar erfgenamen zulks toch verlangen, dan moeten zij het maar zelf weten en zullen zij genoeg moeten nemen met de legitieme portie, hoewel die aanzienlijk minder bedraagt dan 15000 pond st. John jr. blijft universeel erfgenaam onder gehoudenheid van uitkering der verschillende legaten, die nog weer eens worden opgesomd. Bovendien moet deze aan de personen, die hij hem nog nader zal opgeven „een fatzoenelijke rouw benevens een goude rouwringh" uitkeren. De in het vorige testament getroffen voorzieningen betreffende zijn begrafenis blijven van kracht.

Het jaar daarop ziet Goddard een hartewens in vervulling gaan: zijn zoon zal in het huwelijk treden met mej. Henrietta Maria Hope, uit Boston in New England¹⁾. De aantekening en het huwelijk vinden beide plaats ten huize van de bruid (10 November 1762). En hij mag het nog beleven, dat uit dit huwelijk drie dochters geboren worden: zij worden alle drie in de Episcopale Kerk gedoopt, 12 October 1763 Anne, 7 Maart 1765 Sarah en 27 Maart 1766 Henrietta.

John Goddard kan dan rustig de ogen sluiten: de voortzetting van de zaak, die hij heeft opgebouwd, het voortbestaan van zijn geslacht, zij het dan ook slechts in de vrouwelijke lijn, zijn verzekerd. Op 1 September 1767 wordt zijn naam in het begraafregister ingeschreven en men heeft niet verzuimd er bij aan te tekenen, dat zijn lijk naar Cork is overgebracht. Karel Naret, de trouwe boekhouder blijft bij John jr. op kantoor. Deze weet zijn diensten te waarderen en, minder schriel dan zijn vader, stelt hij hem voor, in plaats van de f 600.— ineens, die de oude John hem had toebedacht, een lijfrente van f 200.— per jaar op het leven van hemzelf en zijn vrouw te ontvangen. Naret neemt dit voorstel natuurlijk met beide handen aan en zo komt de overeenkomst tot stand, waarvan notaris Cantier nog in 1767 een akte opmaakt²⁾.

Karel en zijn vrouw, Maria Donk, hebben nog lang plezier beleefd van deze keus: Naret stierf in Mei 1788 en zijn weduwe in September 1794.

1) Prot. notaris Cantier, 8 Nov. 1762, inv. no. 2438/136.

2) Prot. notaris Cantier, 10 Oct. 1767, inv. no. 2440/43.

ONGEVAL BIJ HET PROBEREN VAN GESCHUT

Op huyden den 26en. Januarij 1697, compareerde voor mij Philips Basteels, notaris publijcq: Nicolaes Einlouft, meesterknecht int Schuthuys alhier, Pieter Walraadt, Gerrit van der Boock ende Cornelis Heysman, alle schutgietersknechts, werckende int voorsegde schuthuys, sijnde alle van competenten ouderdom.

Ende verklaerden te samen met waare woorden in plaetse van eede ten versoecke ende instantie van Dirck de Wit, constapel deser voorzegde stad, waarachtigh te zijn ende wel te weten, dat zijlieden deposanten nevens den requirant op Saturdagh den 25en. Augusti des voorlede jaers 1696, wesende daegs voor Rotterdamsse Kermis lestleden voor de middagh ontrent negen of thien uyren zijn geweest op de geordonneerde plaets buyten de Oostpoort deser voorsegde stad daer men gewoon is geschut of kanon te proberen ende dat se aldaer met malkanderen hebben helpen stellen thien stucken metael kanon wesende halve kartouwen om afgeschoten ende geprobeert te worden. Ende nadat de voorzegde stucken kanon wel ende na behooren waeren gestelt ende den requirant wel afgesien hadde, dat door het aensteken van deselve geen schepen die op de riviere de Maes waeren konden worden beschadigt, zijlieden deposanten gehoort ende gesien hebben, dat op het roepen van den requirant „geeft vuyr” vier van de voorzegde stucken kanon aengesteken ende afgeschoten zijn, doch dat int afgaen van deselve vier stucken kanon een stuck kanon omgeslagen of over zij gevallen is ende dat oversulx gebeurt is ende zij deposanten gesien hebben, dat de kogel water ende pas voor een binnelandtsschip dat in de voorzegde riviere de Maes na den Hoeck van Kralingen zeylde deselve kogel henlieden doen uyt sight geraeckte en dat korts daerna zij deposanten hebben gesien dat den schipper ofte de knecht vant voorzegde binnelandtschip zijn zeyl opgijde, waerdoor zijlieden oordeelden dat de kogel, die sij uyt sight hadden verloren int selve binnelandtsschip moest gesprongen zijn...

Not. Archief, inv. No. 968/27.

22. Mej. E. Baelde. Naar een foto.